

hoe eerder hoe beter?!

Vroegdetectie en behandeling in de GGz
EDIE-symposium Den Haag 30 mei 2013

Het Early Detection and Intervention Evaluation (EDIE)-project organiseert een symposium waar de resultaten van het EDIE-NL onderzoek gepresenteerd worden. Uit het Nederlandse EDIE-onderzoek is gebleken dat een verhoogd risico op een eerste psychose gedetecteerd kan worden bij hulpzoekende cliënten in de GGz en effectief behandeld kan worden met een nieuw ontwikkelde, evidence-based cognitieve gedragstherapie (voor meer informatie klik [hier](#)).

Psychose komt bij veel psychiatrische aandoeningen voor zoals bipolaire stoornis, borderline persoonlijkheidsstoornis, posttraumatische stress-stoornis en ernstige depressie. Psychose komt 12 keer vaker voor dan schizofrenie.

Doel van het symposium is informatie geven over implementatie van vroegdetectie en behandeling van een verhoogd risico op een ernstige psychiatrische aandoening. Hoe eerder ernstige psychiatrische aandoeningen of de voortekenen daarvan worden behandeld, hoe minder intensief de behandeling is en des te beter de herstel mogelijkheden zijn.

Het symposium richt zich op de vroegdetectie- en behandelingsmogelijkheden voor de GGz-professionals en op de afstemming en samenwerking met belangrijke verwijzende instanties binnen de gezondheidszorg, het onderwijs en de welzijnzorg.

Presentaties worden gegeven door Jim van Os (tevens ochtendvoorzitter), Alison Yung, Mark van der Gaag, Dorien Nieman en de vier EDIE-promovendi Sara Dragt, Helga Ising, Rianne Klaassen en Judith Rietdijk. Met uitzondering van de presentatie van Alison Yung is de voertaal Nederlands. In de middag kan er worden deelgenomen – in 2 rondes – aan een keuze uit 9 workshops. Don Linszen zal het symposium afsluiten.

Effectieve behandeling met Cognitieve Gedragstherapie (CGt)

In het EDIE-NL onderzoek is een nieuw ontwikkelde CGt onderzocht gericht op het voorkomen of uitstellen van een eerste psychose. Tijdens het symposium zal het boek met de titel 'CBT for those at risk of a first episode psychosis; Evidence-based psychotherapy for those with an At Risk Mental State' over deze therapie gepresenteerd worden, dat mei 2013 uitkomt bij uitgeverij Routledge (voor meer informatie zie flyer).

In dit boek wordt de wetenschappelijke achtergrond beschreven en de Randomized Clinical Trial waarmee de effectiviteit van deze therapie onderzocht is. Daarnaast bevat het boek een uitgebreide handleiding voor therapeuten. Het boek is tijdens het symposium met 30% korting verkrijgbaar.

Voor wie?

Het symposium richt zich op een brede doelgroep van professionals werkzaam in de GGz en in Welzijn en Onderwijs. Daarnaast is het symposium van belang voor beleidsmakers, managers, onderzoekers en vertegenwoordigers van belangenorganisaties.

Organisatie

Het congres wordt georganiseerd door het EDIE-NL-project. Deelnemende GGz-instellingen in het project zijn Parnassia Den Haag, Academisch Medisch Centrum (AMC) Amsterdam, Rivierduinen GGZ Kinderen en Jeugd en GGZ Friesland. De logistieke organisatie wordt verzorgd door Kenniscentrum Phrenos. Kenniscentrum Phrenos draagt bij aan kwaliteitsverbetering in de behandeling, rehabilitatie en herstelondersteuning aan mensen met ernstige psychische aandoeningen.

Programma

- 09.00 Ontvangst en registratie
- 09.30 Opening door ochtendvoorzitter prof. dr. Jim van Os
Redeeming Psychiatric Diagnosis: A Prevention Perspective
prof. dr. Jim van Os, psychiater, hoogleraar Psychiatrische Epidemiologie, Capaciteitsgroep Psychiatrie en Neuropsychologie, Universiteit Maastricht, gasthoogleraar Institute of Psychiatry, Londen
- 10.00 *The Ultra High Risk for psychosis concept – progress, pitfalls and plans for the future*
prof. dr. Alison Yung, consultant psychiatrist, Institute of Brain, Behaviour and Mental Health, University of Manchester
- 10.30 Koffiepauze
- 11.00 *The effects of prevention: the EDIE-NL study and meta-analytical outcomes*
prof. dr. Mark van der Gaag, klinisch psycholoog, hoofd Psychose Onderzoek, Parnassia Den Haag
hoogleraar klinische psychologie, Vrije Universiteit Amsterdam
- 11.20 *Preventive psychotherapy*
dr. Dorien Nieman, klinisch psycholoog en cognitief gedragstherapeut VGCT, AMC, afdeling Psychiatrie, Amsterdam
- 11.40 *Gen en omgevingsfactoren in de ultra hoog risico-fase; op zoek naar voorspellers van een eerste psychose*
dr. Sara Dragt, psychiater, AMC, afdeling Psychiatrie, Amsterdam
- 11.50 *De detectie van mensen met een verhoogd risico op een psychose: karakteristieken, symptomen en hulpzoekend gedrag*
dr. Judith Rietdijk, psycholoog, Early Detection and Evaluation Team en Vroege Interventie Psychose (VIP), Dijk en Duin, Castricum
- 12.00 *Ontwikkeling van symptomen voor de eerste psychose*
drs. Rianne Klaassen, teampsychiater, Vroegdetectieteam (EDIT), Rivierduinen GGz Kinderen en Jeugd, Leiden
- 12.10 *Bringing it all together: Detectie, behandel-kosteneffectiviteit en beloop van ultra hoog risico-symptomen*
drs. Helga Ising, psycholoog en onderzoeker, Early Detection and Intervention-Team, Parnassia, Den Haag
- 12.20 Vragen en discussie
- 12.30 Lunch
- 12.45 Film 'Verloren Jaren'
- 14.00 Ronde 1 workshops 1-9
- 15.15 Theepauze
- 15.45 Ronde 2 workshops 1-9
- 17.00 Samenvatting en blik naar de toekomst
prof. em. dr. Don Linszen, psychiater, hoogleraar Psychiatrie, AMC; adviseur MUMC Universiteit van Maastricht
- 17.20 Borrel

Film 'Verloren Jaren'

Tijdens de lunchpauze wordt de film 'Verloren Jaren' (2010) vertoond. 'Verloren jaren' is de eerste film waarbij de kijker door de ogen van een ervaringsdeskundige een psychose ervaart. Met de film wordt aandacht gevraagd voor de eerste tekenen van psychose.

Workshops

1) Een at-risk mental state voor psychose vaststellen met het CAARMS-interview

dr. Judith Rietdijk, psycholoog,
Early Detection and Evaluation Team (EDIT) en
Vroege Interventie Psychose (VIP),
Dijk en Duin, Castricum
drs. Jenny van der Werf, psycholoog,
Early Detection and Intervention-Team en
Centrum Eerste Psychose,
Parnassia, Den Haag

Het vaststellen van een at-risk mental state voor psychose wordt gedaan door middel van de Comprehensive Assessment of At Risk Mental States (CAARMS)-interview.

Het interview is ontwikkeld door Alison Yung. De CAARMS wordt gebruikt om onderscheid te maken tussen de diverse subklinische psychotische symptomen, de ernst en de frequentie waarin deze aanwezig zijn.

Na de workshop heeft de deelnemer een eerste kennismaking en oefening achter de rug en kent het verschil tussen psychose en 'at risk mental state'.

2) Kosteneffectiviteit van vroegdetectie en behandeling bij mensen met een verhoogd risico op psychose en gebruik van de Ervaringenlijst

drs. Helga Ising, psycholoog en onderzoeker,
Early Detection and Intervention-Team,
Parnassia, Den Haag

De 'state of the art' wordt besproken met betrekking tot het gebruik van de Ervaringenlijst

(PQ-16) om hulpzoekende (jonge) mensen met een ultra hoog risico voor het ontwikkelen van een eerste psychose in de tweede lijn te detecteren. Ook zal er aandacht worden besteed aan de kosteneffectiviteit van de cognitieve interventie die UHR-patiënten in het EDIE-NL-onderzoek aangeboden kregen. Besproken wordt hoe deze resultaten zich verhouden tot de klinische praktijk.

3) Opzet en management van een vroegdetectie-/behandelcentrum

prof. dr. Mark van der Gaag,
klinisch psycholoog,
Hoofd Psychose Onderzoek,
Parnassia Den Haag

Inhoudelijke en management-aspecten van een Zorgprogramma Vroegdetectie (doelgroep, noodzaak, opzet, aantal fte, kosteneffectiviteit).

4) Preventieve psychotherapie in de praktijk

drs. David van den Berg,
gz-psycholoog in opleiding tot specialist,
Divisie Volwassenen, Parnassia, Den Haag
dr. Dorien Nieman,
klinisch psycholoog en cognitief gedrags-
therapeut VGCT,
AMC, afdeling Psychiatrie, Amsterdam

Cognitieve tendensen zoals springen naar conclusies en selectieve aandacht spelen een belangrijke rol in het ontstaan van een eerste psychose. Een deel van de preventieve

psychotherapie, die in het EDIE-NL project onderzocht is, bestaat uit nieuw-ontwikkelde oefeningen en gedragsexperimenten waarmee cliënten leren zich bewust te worden van cognitieve tendensen en deze secundair te corrigeren. Tijdens de workshop zal hiermee geoefend worden.

5) Motivationale gespreksvoering in de behandeling van comorbiditeit in de ultra hoog risico-fase

dr. Carin Meijer, gz-psycholoog,
Marijke Krikke, maatschappelijk werker/
familiebegeleider,
Zorglijn Vroege Psychose,
AMC, afdeling Psychiatrie, Amsterdam

Motivationale Gespreksvoering (MG) is een techniek waarmee hulpverleners hun cliënten kunnen helpen om hun gedrag te veranderen. Het uitgangspunt daarbij is dat de twijfels die iemand heeft over veranderingen juist mogelijkheden bieden om hem/haar in beweging te krijgen. MG is een respectvolle en directe gespreksmethode die bewust gericht is op verandering. Motivatie en weerstand worden daarbij niet gezien als eigenschappen van een persoon maar als een resultaat van de interactie tussen cliënt en hulpverlener.

6) CGt bij demoralisatie in de ultra hoog risico-fase

dr. Tonnie Staring,
gz-psycholoog i.o. tot specialist,
cognitief gedragstherapeut VGt,
ABC, Altrecht GGz, Utrecht

Recent onderzoek laat zien dat een deel van de relatie tussen cognitieve beperkingen enerzijds en negatieve symptomen (b.v. apathie en weinig sociale interesse) anderzijds verklaard wordt door disfunctionele attitudes en gedachten. Er is een nieuwe vorm van CGt ontwikkeld om aan deze mediërende cognities bij negatieve symptomen te werken, alsmede het vermijdingsgedrag dat erbij hoort. Belangrijk daarbij is vooral het activeren van de cliënt, door behandeling in de context van individuele doelen te plaatsen.

7) Samenwerking in vroegdetectie tussen 0^e, 1^e en 2^e lijn: wat, waarom, wie en hoe

prof. dr. Lieuwe de Haan, psychiater,
Zorglijn Vroege Psychose,
AMC, afdeling Psychiatrie, Amsterdam
drs. Rianne Klaassen, teampsychiater,
Vroegdetectieteam (EDIT),
Rivierduinen GGz Kinderen en Jeugd, Leiden

Vroegdetectie van psychose staat of valt met de wegen naar de juiste diagnostiek en bijbehorende zorg. Kennis, maar vooral samenwerking is daarvoor cruciaal, tussen jongeren, ouders en hulpverleners, maar ook tussen hulpverleners uit verschillende sectoren. Na een korte theoretische inleiding wordt

aan de hand van een aantal stellingen gediscussieerd over de zin en onzin m.b.t. vroegdetectie van risicosymptomen voor het ontwikkelen van een psychose. Ook wordt een filmfragment vertoond waarmee het uitvragen van psychotische symptomen wordt geïllustreerd.

8) COMET & EDIE: het versterken van het zelfbeeld bij mensen met een verhoogde kans op een psychose

dr. Kees Korrelboom, klinisch psycholoog,
psychotherapeut,
hoofd wetenschappelijk onderzoek,
PsyQ Haaglanden, Den Haag
drs. Roos de Valk, gz-psycholoog,
Ambulant Centrum voor Volwassenen,
Parnassia, Den Haag

Aandacht wordt besteed aan de wetenschappelijke evidentie van de COMET-therapie. Verder worden de procedures toegelicht en komen praktische tips en oefeningen aan bod.

9) De opzet van Preventie van Persistente Psychopathologieteams in Noord-Nederland

dr. Nynke Boonstra,
gezondheidswetenschapper,
sr. onderzoeker Wetenschappelijk Onderzoek en Opleiding,
dr. Lex Wunderink, psychiater,
hoofd afdeling Wetenschappelijk Onderzoek en Opleiding,
GGZ Friesland Leeuwarden

In het Noorden wordt komend jaar en daarna de vroegdetectie van voorstadia van psychosen en andere ernstige psychiatrische aandoening- en structureel georganiseerd in een catchment area van 3 miljoen mensen. De workshop richt zich op het verkrijgen van structuur en overzicht over de relevante theoretische gezichtspunten en hun vertaling naar de praktijk, en wil bijdragen aan de totstandkoming van een state of the art vroegdetectie-systeem in Nederland, dat bovendien de weg effent naar innovatief onderzoek van de ontwikkeling van psychopathologie uit voorstadia.

Accreditatie

Accreditatie bij de Vereniging voor Gedragstherapie en Cognitieve Therapie (VGCT), de Federatie voor Gezondheidszorgpsychologen (FGzP), de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP), het Kwaliteitsregister Verpleegkundigen & Verzorgenden en het Register Verpleegkundig Specialisten wordt aangevraagd.

Certificaat

Na het congres ontvangen de deelnemers een e-mail met het overzicht van de toegekende accreditatiepunten en de vraag of een certificaat en/of bijschrijving van de punten bij de verschillende registers gewenst is.

Datum en plaats

Donderdag 30 mei 2013.
De Haagse Hogeschool
Johanna Westerdijkplein 75 Den Haag.
(nabij Den Haag HS)

Kosten

€ 195,-, incl. lunch en certificaat.

Vragen over programma

Kenniscentrum Phrenos
Tel. 030 – 2931626
kcp@kcphrenos.nl

hoe eerder hoe beter?!

hoe eerder hoe beter?!

hoe eerder hoe beter?!

hoe eerder hoe beter?!

hoe eerder hoe beter?!

hoe eerder hoe beter! !

Achtergrondinformatie symposium & toelichting workshops
(actueel overzicht, programma en docenten)
> www.kcphrenos.nl

Vragen over inschrijving

Congresbureau M2Support
tel. 06-19226525
info@m2support.nl

Inschrijvings- en annuleringsvoorwaarden

- Inschrijving is alleen mogelijk via de website van Kenniscentrum Phrenos.
Wilt u deelnemen aan de workshops van uw voorkeur dan is tijdige aanmelding aanbevolen. Inschrijving is mogelijk tot en met 30 mei 2013 en geschiedt op volgorde van datum van ontvangst.
Na ontvangst van uw inschrijving ontvangt u een bevestiging van inschrijving.
- Op het inschrijfformulier geeft u uw voorkeuren voor de workshops aan.
Er wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met uw voorkeuren. Het is mogelijk dat u ingedeeld wordt voor een andere workshop dan uw 1e voorkeur, in verband met het beperkt aantal plaatsen per workshop.
In geval van beperkte belangstelling voor een workshop behouden wij ons het recht voor de workshop te annuleren.
- Circa twee weken voor het symposium ontvangt u een uitnodiging met het programma en de routebeschrijving naar de locatie.

- Annuleren kan alleen per e-mail: info@m2support.nl. Als annuleringsdatum geldt de datum van ontvangst.
Bij annuleren voor 2 mei worden administratiekosten (€ 50,-) in rekening gebracht.
Bij annuleren op of na 2 mei worden de volledige deelnamekosten in rekening gebracht.
Bij niet annuleren en afwezigheid tijdens het symposium blijven de deelnamekosten verschuldigd. Vervanging is mogelijk, mits schriftelijk aangemeld.
Indien het symposium door onvoldoende aanmelding of overmacht geen plaats kan vinden, vervallen de deelnamekosten.

